

om een rein huwelijksleven en de ouderlijke, de vaderlijke opvoeding als de heerlijkste voorrechten die God een mensch geeft, ons voor oogen te tooveren. Huichelarij is het eenige woord, dat hiervoor past.

Er werkt echter ook in dit leven der zonde een rem.

Hij is zwakkeling geboren. Op ongeveer vijf en twintigjarige leeftijd, vertoerd door de hartstocht voor vrouwen, muziek, schaken, boeken, overvalt hem een duizeling, hartklopping, oorsuizingen. Bij eenigszins sterke inspanning lijdt hij aan kortademigheid en slapeloosheid. Zijn hyperphantasie maakt van dit een en ander iets vreeselijks en hij begrijpt zich te moeten intoemen. Hij breekt niet met zijn schuldige leven, hij tempert zich alleen. En de strijd die deze matiging vergt, ziet hij als zijn heiligmaking. Want vroom wil hij voortaan ook zijn. Als zoo dikwijls, drijft het sexuele complex het religieuze naar voren. Hij leest de Bijbel, wordt weer protestant. Maar dit alles buiten wedergeboorte en bekeering om. Tot zijn dood stelt hij zich onder de rechtvaardigen die de bekeering niet van noodde hebben. Hij houdt vol dat hij „goed“ van aard en natuur is. Mocht er soms iets verkeers door hem gedaan zijn, dan is het door de prikkelende invloed van anderen.

Zoo moeten we, want we kunnen niet anders, de auteur van de Emile zien.

STRIKWERDA.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Zorg voor de werkloze arbeiders.

IV. (Slot.)

Geestelijke Zorg!

In vergelijking met vroegere crises, wordt thans op materieel gebied voor de arbeiders heel wat gedaan. Daar blijft zeker een taak voor de Kerk, ook wat betreft de beoefening der Barmhartigheid, maar de zwaarste last is haar toch van de schoulers genomen.

Er pleit dus alles voor, dat aan de geestelijke zorg volle aandacht wordt gewijd en dat men tracht, de morcele inzinking van hen, die getroffen werden, te voorkomen.

De Gereformeerden zijn hierbij in gunstiger conditie dan de anderen. Niet alleen is, in het algemeen genomen, de organisatie beter, maar ook de bekendheid met de leden is grooter dan elders en het getal werklozen is naar verhouding geringer dan bij andere Kerkengroepen.

Het veld is dus beter te overzien en de arbeid kan intensiever gebeuren dan overal elders, mits men den ernst van het vraagstuk en de beteekenis die het heeft voor Kerk en Koninkrijk Gods, verstaat. Wij hebben niet den indruk dat dit overal het geval is. Men moge dit ten deele toeschrijven aan de iets gunstiger economische positie van ons volk, maar dit laatste moet toch ook niet worden overdreven. Bovendien mag daar toch verwacht worden, zekere beweging met het wee der ons omringende wereld.

Naar ons oordeel moet allereerst in de prediking blijken, dat er relatie is met den tijd waarin wij leven en met de zorg en nood, die ons omringt, omdat het den nood is van Gods creatuur en van Gods wereld. Geeft Gods Woord niet de boodschap voor dezen tijd, zoowel de prediking van de bezoldiging der zonde in het economisch leven, als het evangelie van de vrijmaking door het bloed van den Middelaar?

De toepassing van Gods Woord in bewogen tijden en dagen is niet gemakkelijk. Maar voor clichépreken, die in alle tijden gehouden kunnen worden en waarin de band met het leven ontbreekt, is toch Gods Woord te goed en het ambt te hoog.

Daarenboven raken wij niet de harten van hen, die komen en begeeren te hooren wat God ook in dezen tijd, neen juist in dezen tijd, Zijn kinderen leeren wil. Dat beteekent niet, dat wij elke week z.g. Crisis-preken willen hooren, veel minder economische of sociale beschouwingen, maar het beteekent wel, dat wij iets van den golfslag van het leven moeten merken in het woord van den predikant, opdat Gods Woord niet door onze traagheid krachteloos wordt gemaakt.

Van evenveel beteekenis is de herderlijke zorg. Men zal zich er rekenschap van moeten geven, dat zij die maanden lang zonder arbeid zijn, groot gevaar loopen ook geestelijk te derailen. Voor de jongeren geldt dit heel sterk, voor hen die de volle zorg voor een gezin hebben, zeker niet minder.

Wat doet de Kerk nu? In verband met werkloosheid en crisisschelingen ontbreekt dikwijls het contact met de diakenen. Niet geheel terecht naar ons oordeel. Ontbreekt niet veelzins ook het contact met de ouderlingen en den predikant? Wij zijn hier heel ongerust voor. Wij hebben de vrees, die op eenige ervaring gegrond is, dat men in deze gezinnen spaarzaam een ouderling, nog zeldzamer een predikant ziet. Erger, dat men dikwijls zelfs niet weet, welke geestelijke nood er heerscht,

dat men zelfs niet weet welke gezinnen, ook geestelijk, dreigen te zinken.

Men mag zich hier niet afmaken met het zeggen, dat men dit niet weten kan, want men moet het weten. Het eigenaardige van het herderlijke werk is juist, dat men het verlorene zoeken moet. Het verlorene komt niet uit zichzelf tot den herder, meldt zich ook niet verloren.

Als wij niet weten, wat er in onze wijk gebeurt, wat er met de zielen aan onze zorg toevertrouwd aan de hand is, dan is het niet in orde. Dan hapert het aan de organisatie, aan de bezetting van den Kerkeraad, aan de vervulling van onzen plicht. En wij vreezen, dat er vooral in de groote steden heel veel hapert. Niet het minst, omdat wij te gemakkelijk gelooven, dat het bij ons goed is, of weten dat het beter is dan bij anderen. Maar daar zijn er in de groote stad, die leden zijn van de Gemeente en die verdwalen zonder dat de Kerk ze zoekt en den weg wijst. En in den massanoed van onzen tijd spreekt dit sterker dan ooit.

Moet de Kerk niet meer doen? Mag ze alles wat er verder te doen is voor de ouderen en voor de jeugd, overlaten aan allerlei sociale verenigingen, overlaten aan „das Kirchenvolk“?

De Ned. Herv. Kerkeraad heeft dezer dagen in Amsterdam een Kerkverenigingsconferentie gehouden voor hen, die door de crisis waren getroffen. Men heeft daarvan gezegd, dat het toch beter ware, persoonlijk contact te zoeken met de werklozen.

Wij kunnen dit toestemmen, maar weten, dat hiervan in de praktijk niets terecht komt. Daarom lijkt ons dit pogen, ook al slaagde het maar voor een gering deel, toch altoos te prefereren boven het niets doen.

Indien er was, en het moet er zijn, een meeleven met de getroffen, voldoende geestelijke zorg, ook ten opzichte van de gezinnen, van de jeugd, die rondbungelt en niet aan het werk kan komen; zou de Kerk, naar ons oordeel, zelf zien, dat er iets moet worden gedaan.

Ze zal dan ook zich moeten afvragen of, wat van particuliere, ook van christelijke zijde geschiedt, voldoende is en of het goed is.

Ook indien men meent, dat het zelf entameeren van dezen arbeid, tehuizen etc., niet op den weg ligt van het instituut, zal men toch moeten toezien of er door de organisaties, die tot den eigen kerkeijken kring behooren, aan dezen arbeid wel voldoende aandacht geschonken wordt. Is dat niet het geval, dan zal men tot dit werk de christenen moeten oproepen.

Gaat om de ons toevertrouwde zielen, om de jeugd der gemeente, om het welzijn van de Kerk, om de roeping tegenover de wereld, om de verheerlijking van onzen Koning.

Soms vrees ik, dat dit in onze kerkelijke kringen niet voldoende wordt verstaan.

G. BAAS Kzn.

MUZIKALE KRONIEK

De Matthäus Passion.

Uitvoering van de Nederlandsche Bachvereniging.

Ook dit jaar heeft de Nederlandsche Bachvereniging de traditie getrouw op Goeden Vrijdag in de Grootte Kerk te Naarden een uitvoering gegeven van Johann Sebastian Bach's meesterwerk de Matthäus Passion. Evenals de laatste jaren werd het werk uitgevoerd zonder coupures, 'smorgens' het eerste deel en 'smiddags' het tweede deel, met een pauze ertusschen van ongeveer anderhalf uur.

Voor de uitvoering begon werd staande door uitvoerenden en publiek de nagedachtenis van den onlangs overleden dirigent der Bachvereniging, Evert Cornelis, geleerd door enkele oogenblikken stilte, waarna Anton van der Horst, de nog jeugdige dirigent, voor de eerste maal als vaste leider der Bachvereniging de jaarlijkse uitvoering leidde. Wel heeft Anton van der Horst tijdens de ziekte van Evert Cornelis een paar uitvoeringen geleid, maar daarbij was het slechts ter vervanging van den eigenlijken dirigent, zoodat het geven van een eigen cachet aan de uitvoering niet wel mogelijk was. Deze uitvoering heeft getoond, dat Anton van der Horst diepgaande, zelfstandige studie van de Matthäus Passion heeft gemaakt en zijn inzichten weet mee te deelen aan de uitvoerenden; ik denk onder andere aan de meer op den voorgrond tredende orgelpartijen, bij de bas-aria „Gerne will ich mich bequemen“ en bij de tenor-aria „Geduld, wenn mich falsche Zungen stechen“ en aan de tempi, die vooral in het eerste deel hier en daar wat langzamer waren dan gewoonlijk, soms mijns inziens wat al te langzaam, over het geheel echter zeer juist gekozen, zoodat daardoor de verschillende kleine trekjes beter tot hun recht kwamen, verder aan de fraseering in enkele gedeelten en de afwijkende uitvoering van enkele notenfiguren. Ik meen te mogen opmerken, dat de Bachvereniging zeer gelukkig geweest is in haar keuze van een nieuwen dirigent.

De uitvoering in zijn geheel was als altijd bij deze vereniging zeer wel geslaagd. Ook de keuze der solisten was zeer goed, de sopraanpartij werd

prachtig vertolkt door Jo Vincent, vooral het recitatief „Er hat uns Allen wohlgethan“ gevolgd door de aria „Aus Liebe will mein Heiland sterben“ maakten diepen indruk. Altijd munt deze aria uit ook door de prachtige begeleiding, die tegenover de sopraanstem geen diepe baspartij geeft, maar juist de heele aria door hoog is gehouden. Theodora Versteegh gaf een fraaie vertolking van de altsof, terwijl Wilhelm Ilbricht ook ditmaal weer de evangelistenpartij gaaf vertolkte, en de tenor-aria's werden gezongen door Marcus Plooyer, Max Kloos toonde zich ook nu weer een uitstekend vertolker van de Christuspartij, terwijl de bas-aria's werden gezongen door Willem Ravelli en de kleinere partijen door Jaap Stroomenbergh; ook enkele koorleden gaven een zeer goede vertolking van eenige kleine solopartijen.

Hoe vaker men dit schoone werk hoort, hoe meer men gevoelt welk een bron van schoonheid het is. Telkens valt de aandacht weer op iets, dat bij vorige uitvoeringen niet opviel. Wat heeft Bach, door te breken met de traditie, die voorschreef het „Kommt ihr Töchter helft mir klagen“ door een solostem te laten zingen en alleen het „Wie? Wen? Was?“ door het koor te laten zingen een schitterend begin geschreven voor zijn werk. Door het langzamer tempo kwamen ditmaal ook zeer goed tot hun recht de enkele gedeelten van de recitatieven of in de begeleiding der recitatieven, waar Bach de over het geheel zeer sober gehouden zang en begeleiding-partij afwisselt met enkele meer bewegelijke figuren, die den tekst moeten illustreren; hoe precies is die notenfiguur telkens gekozen, bijv. in recitatief no. 24 bij „zu trauern“ en in recitatief no. 20 bij „Ich werde den Hirten schlagen, und die Schafe der Herde werden sich zerstreuen“. Hoe juist is de afwisseling tusschen solostem en koor in no. 25, volgehouden in no. 26 de Aria voor tenor: „Ich will bei meinem Jesu wachen“, waarop het koor antwoordt „So schlafen unsre Sünden ein“, waardoor een zeldzaam schoon geheel ontstaat. Wat weet Bach met enkele noten iets heel scherp uit te beelden, bijv. in recitatief no. 30 „und fand sie schlafend“ door de dalende achtsten c, a, f gevolgd door tweemaal e. Waar is een tweede koraalbewerking te vinden, als de bewerking van de melodie van Psalm 68, zoodat Bach die geeft tot besluit van het eerste deel van zijn Matthäus Passion? Laat ik echter niet verder gaan met het roemen van de schoonheid van dit werk, maar eindigen mogen met de opwekking tot het bijwonen van de zeldzaam goede vertolking, die de Nederlandsche Bachvereniging jaarlijks van dit werk geeft. Gelukkig is tot nu toe de belangstelling zoo groot, dat de heele kerk gevuld is met een aandachtig gehoor, dat uit alle deelen van ons land op Goeden Vrijdag naar Naarden trekt. Blijve de Bachvereniging deze belangstelling behouden.

D. STROO.

RONDOM HET ZAKENLEVEN

Speculatie. I)

Hoofdstuk A.

Algemeene inleidende opmerkingen.

Het is nuttig aanstonds enkele beperkingen te noemen, die wij ons bij de behandeling van dit onderwerp moeten en willen stellen.

De hier volgende bespreking wil in alle opzichten rekening houden met de bestaande, z.g. „kapitalistische“, inrichting van de wereldhuishouding. Wij zullen alle fantasieën achterwege laten, welke zouden zijn te maken ter zake van een z.g. wereldhuishouding onder één centraal bestuur. Wij aanvaarden het woord wereldhuishouding wel in den thans gebruikelijken zin, wanneer men met dezen term o.a. wil vaststellen, dat geen individu en evenmin eenig volk zelfstandig, geïsoleerd, een plaats op deze wereld kan innemen en dat dus de belangen ook van de volkeren onderling met allerlei vezels aan elkaar verbonden zijn. Wij stellen ons verre van wat men wel noemt Utopia, al zullen wij in het vervolg gelegenheid krijgen op een enkel punt een opmerking te maken in verband met zulk een Utopische wereld-inrichting.

Een tweede beperking, die wij ons opleggen is deze, dat wij ons losmaken van de tegenwoordige crisis. Dat schijnt een zeer groote vrijpostigheid. Men zou inderdaad een verhandeling over speculatie in alle opzichten kunnen binden aan crisistijdperken en -verschijnselen. Onwillekeurig zou men een fout begaan, door alleen met de tegenwoordige crisis te rekenen en aldus te vergelijken, dat niet elke crisis van dezelfde verschijnselen vergezeld gaat, zoodat inderdaad met reden is te stellen, dat de huidige crisis wel geheel onderscheiden van en veel ernstiger is dan voorgaande crises, o.a. die van 1907, om er nu een te noemen.

I) Een uitvoerige literatuur-opgaaf laat ik hier achterwege. Voor wie meer over dit onderwerp gelezen heeft en enigszins bekend is met de ideeën van de Roomsche Kerk, wil ik de lezing aanbevelen van het werk van Oswald v. Nell-Breuning S. J. in het Nederlandsch vertaald door Mr. F. B. M. Wobbe, verschenen onder den titel „Beurs en Moraal“, uitgeaf N.V. Lecturis, Eindhoven.

ooral het reci-
gevoel door
land sterben"
deze aria uit
te tegenover de
eft, maar juist
den. Theodora
van de altooli,
weer de evan-
nor-aria's wer-
r. Max Kloos
kend vertolker
s-aria's werden
e kleinere par-
k enkele koor-
ing van eenige

noort, hoe meer
oonheid het is,
iets, dat hij
at heeft Bach,
de voorschoof
agen" door een
t. Wie? Wen?
en een schitte-
werk. Door het
ook zeer goed
van de re-
der recitatie-
eel zeer sober
afwisselt met
die den tekst
die notenfiguur
no. 24 bij „zu
ij „Ich werde
afe der Herde
de afwisseling
5, volgehouden
will bei meinem
antwoordt „So
door een zeld-
weet Bach met
beelden, bijv.
chilafend" door
oor tweemaal e-
t te vinden, als
salm 68, zooals
erste deel van
ter niet verder
onheid van dit
opwekking tot
ede vertolking,
ng jaarlijks van
toe de belang-
terk gevel is
alle deelen van
Naarden trokt
tingstelling be-
D. STROO.

EVEN

merkingen.
beperkingen te
deling van dit
en.
n alle opzichten
e, z.g. „kapita-
uishouding. Wij
ten, welke zou-
en z.g. wereld-
stuur. Wij aan-
ing wel in den
men met dezen
en individu en
geïsoleerd, een
en dat dus de
geling met aller-
ijn. Wij stellen
topia, al zullen
trijen op een
in verband met
g.
ns opleggen is
tegenwoordige
vrijpostigheid
ng over specu-
den aan crisis-
willekeurige zou
met de legiti-
us te vergeten,
verschijnselen
et reden is te
moel onderschei-
nen voorgaande
nu een te noe-
k hier achterweg-
heeft en eenszins
Kerk, wil ik de
v. Nell-Breuning
F. B. M. Wobbe,
aal", uitgeaf N.V.

men, die vóór den wereldoorlog ligt. Zulk een ver-
handeling zou echter minder passen op deze plaats;
zij zou veel te veel „technisch" moeten worden
en bovendien gevaar loopen zeer spoedig achter-
haald te worden door nieuwe verschijnselen.

Zou men aan zulk een crisisbespreking dan nog
toevoegen een bespreking van de speculatie, zoo-
als die in gewone tijden bestaat, dan zou die veel
te uitgebreid worden voor het doel, dat wij ons
thans hebben gesteld. Om deze redenen binden
wij ons in de navolgende bespreking aan gewone
tijden, waarin wij natuurlijk niet volkomen zullen
uitschakelen de vroeger algemeen gekende perio-
diek terugkerende crises.

Ook om andere redenen zijn de beide evenge-
noemde beperkingen noodig. Van sommige zijden
wordt de gedachte uitgesproken, dat de tegenwoor-
dige crisis ons drijft naar een omverwerping van
wat men dan noemt de „kapitalistische" inrichting
van onze maatschappij. Wij willen het over de
gronden van die verwachting nu eens niet heb-
ben, noch over de al of niet waarschijnlijke ver-
vulling daarvan. Doch zooveel is wel zeker, dat
niemand zich heden zal kunnen voorstellen, hoe
de nieuwe wereldorde, welke de tegenwoordige
maatschappelijke inrichting dan zou moeten ver-
vangen, er zal uitzien. Niemand zal verlangen,
dat wij zouden trachten een beeld daarvan hier
te ontwerpen. Dat de werkelijkheid wel eens, en
meestal, heel anders wordt dan wat men in theorie
voorloopig opstelt, heeft ook Rusland wel geleerd.

Hoofdstuk B.

Omschrijving van wezen, doel, voor- en nadeelen.

1. Komende tot ons eigenlijke onderwerp willen
wij allereerst het voorbeeld noemen, hetwelk hier-
bij door sommigen gaarne gebruikt wordt. Vooruit
zeggen wij daarbij, dat bij oppervlakkige beoorde-
ling, zoo ook bij het eerste aanhooren, de beeld-
spraak op profanie gelijkt. Daarom ga thans eerst
vooraf, de verzekering, dat profanie niet de be-
doeling is. En wanneer wij dan ook thans het
zelfde voorbeeld hier inlassen, dan is dat al-
leen, omdat dat beeld de verdienste heeft ons plot-
seling tot vlak voor de kern van ons onderwerp
te stellen.

De bedoelde beeldspraak is, eenigszins brusk
samengevat, deze, dat Jozef de grootste graanspe-
culant is geweest, dien de wereld ooit heeft gekend.

Men verstaat thans wel, waarom wij vooraf de
verzekering wilden geven, dat profaneeren van de
gewijde geschiedenis hier niet bedoeld werd.

Onder ons is vanzelfsprekend, dat Jozef tot zijn
regeringsperiode geroepen is door Goddelijke voor-
zienigheid en daarvoor een bijzondere Goddelijke
openbaring heeft gekregen, waardoor zijn bekend
advies aan Faraó en zijn eigen uitvoering van
dien raad moeten worden bezien onder geheel
bijzonder licht, vrijgemaakt als het was van de
zwakheden en betrekkelijkheden van alle mensche-
lijk denken, zoodat wij belijden, dat het advies,
bestuur en beheer van Jozef zóó rechtstreeks door
God waren gewild, dat zij principieel onderscheiden
zijn van al het doen en laten van eenig menschen-
kind in dezen tijd, ook al wil zulk een menschen-
kind, zooveel hem mogelijk is, rekening houden met
Gods ordnantien.

Wij zeiden zooeven, dat de beeldspraak daarom
toch nuttig was en vernield mocht worden, omdat
zij ons met één ruk tot de kern van ons onderwerp
voert. Wij moeten daarvan nu eerst rekenschap
geven. Wat is die kern? Deze: dat de natuur slechts
in zekere, korte gedeelten van het jaar voortbrengt,
wat, naar scheppings-orde, moet dienen voor het
onderhoud van schepping en schepselen gedurende
het volle jaar. Men merkt aanstonds het verschil,
hetwelk wij hier nu maken tusschen de gewone
orde, ook van dezen dag en de zeer bijzondere om-
standigheden, waarvoor Jozef werd gesteld. Jozef
heeft geleid door Gods openbaring, een tijdperk
van 14 jaren moeten omspannen. Dat is thans
niet aan de orde. Gelukkig ook niet! Maar wel is
ons geboden, waar wij de vaste wisselingen van
zomer en winter kennen, dat wij in den tijd van
den overvloed zorgen voor de tijden, waarin niets
meer groeit. Dat is een waarheid, zoo groot, dat
zij bijna niet meer behoeft gezegd te worden, al
schijnt het toch wel, dat menigeen (in eigen par-
ticulier leven en misschien ook wel de Overheid),
daarvan niet meer doordrongen is en teveel bij den
dag leeft. De oorzaak daarvan is gemakkelijk te
vinden: de meesten van ons zijn te veel verwijderd
van het leven in de natuur; en de toch zoo
mooie organisatie van het maatschappelijk leven
heeft zoozeer de nadeelen van die verwijdering
weten weg te nemen, dat voor veel te velen het
leven te gemakkelijk wordt gemaakt en nadenken
over de wetten van de natuur schier overbodig
schijnt.

Het is nu eenmaal een wet der natuur, dat er
wisselingen zijn, dat er is een zeer korte tijd van
geweldige productie en een zooveel grootere tijd,
waarin de consumptie slechts teren kan op wat
in enkele maanden, misschien slechts enkele we-
ken van het jaar is voortgebracht. Het is de taak
van den mensch, die zijn denkvermogen niet voor
niets ontvangen heeft, te overwegen, hoe het moet
gaan van het eene productie-tijdperk tot het andere.

Welnu, veel van wat in dien tusschen gelegen
tijd met den oogst van eenig jaar moet geschie-
den valt binnen het kader van ons onderwerp.

Door deze kern van het vraagstuk voorop te
stellen, is, naar wij vertrouwen, ook ineens dui-
delijk geworden, dat wij nu niet in de eerste
plaats denken aan den effectenhandel, zooals zoo
velen vrijwel alleen daaraan denken, wanneer zij
het woord „speculatie" in hun mond nemen. Over
den effectenhandel, welke slechts een onderdeel
is van ons onderwerp, hopen wij nog nader te
spreken. Laat ons thans trachten het begrip spe-
culatie wat nader te omschrijven.

II. Wij stemmen in met de onlangs geuite bewe-
ring, dat een algemeen gangbare begripsomschrij-
ving niet bestaat.

Het woord „speculeeren" is afgeleid van een
Latijnsch woord, dat beteekent: om zich heen zien,
verkennen, in oogenschouw nemen, op iets loeren.
Al aanstonds blijkt hieruit, dat hij, die speculeert,
zijn verstandelijke vermogens ingespannen heeft
te gebruiken en dat dus de oorspronkelijke betee-
kenis het ijdel geluks-spel, wat zoo velen er in
zien, uitsluit. Dit blijkt ook wel uit het gebruik
van het woord „speculatief" in andere takken
van wetenschap, waarin handels-oogmerken niet
bestaan, o.a. in de wijsbegeerte en in de theologie.

De enquête-commissie, die, nu veertig jaren ge-
leden zich met het Duitsche beurswezen heeft
bezig gehouden en in 1892/1893 de resultaten van
haar onderzoek publiceerde, zag in speculatie „de
verstandelijke werkzaamheid van degenen, die uit
de ervaring van het verleden en de waarneming
van het tegenwoordige een gevolgtrekking voor de
toekomst maken en op grond van zulk een ge-
volgtrekking een economische handeling verrichten,
met het oogmerk, daardoor eenig vermogensvoor-
deel te behalen."*)

Pierson geeft in het tweede deel van zijn bekend
Leerboek van speculatie-handel deze omschrijving:
„Iedere tijdelijke onttrekking van goederen aan het
verkeer, met het oog op een latere gunstiger ge-
steldheid der markt, of iedere transactie, waarbij
partij wordt getrokken van een tijdelijk overvloed
aanbod, waarop men weet dat eerlang een
levendiger vraag zal volgen."*)

In de encyclopaedie van Winkler Prins, laatste
druk, vindt men de volgende omschrijving: „Men
geeft den naam van speculatie ook aan het be-
drijf van den koopman, die bij zijn inkoop en
verkoop met een vermoedelijke rijzing of daling
van den prijs der goederen te rade gaat."

De Christelijke Encyclopaedie (uitgave J. H. Kok)
spreekt als volgt: „Speculeeren, eigenlijk rond-
zien, bezichtigen, kijken, bespieden, gadeslaan; in
den geest beschouwen, nadenken, navorschen, diep-
zinnig denken; vooral ook: handelsplannen maken,
winst berekenen, op handelsvoorstellen loeren; in-
zonderheid plannen en berekeningen maken in za-
ken van financiën, geldhandel, rijzing of daling
der fondsen, met het doel om veel en snel te
winnen, waarbij men in den regel veel waagt, vaak
ook anderer toebehoorende gelden."

Nog een andere omschrijving is die van de
grote: The Catholic Encyclopedia (New York) 14e
deel, blz. 211/212: „Speculatie is een uitdrukking,
gebruikt met betrekking tot zaken-transacties om
aan te duiden de belegging van geld met het
risico van verlies of de kans op buitengewone
winst."

Het woord wordt gewoonlijk alleen gebruikt,
wanneer het gevaar van verlies grooter is dan bij
gewoon zaken doen en bij voorzichtig geleid."

In de vrij uitvoerige toelichting, welke daarop
volgt, wordt in de eerste plaats gedacht aan effect-
(beurs)-speculaties. Het element van tijds-over-
brugging wordt niet met zooveel woorden genoemd.

Wij zullen ons van het geven van meer definities
onthouden; het geven van een eigen definitie mag
in deze verhandeling achterwege blijven, wanneer
ik zeg, dat ik mij met de omschrijving van de ge-
noemde Beurs-enquête-commissie, aangevuld met
die van Pierson vereenigen kan. Vooral uit de om-
schrijving van Pierson blijkt duidelijk, dat de spe-
culatie, of, zooals Pierson zich uitdrukt, de spe-
culatie-„handel", bedoelt een brug te slaan van
het eene naar het andere tijdperk. De speculatie-
handel wil een schakel zijn tusschen producent en
consument.

Er zijn meer schakels dan die, welke de spe-
culatie slaat. Er zijn handelaren, die zich bezig
houden met het brengen van goederen van de
centra der productie naar het breeder terrein der
consumptie. Die geografische verplaatsing van goe-
deren is, het wordt door niemand bestreden, als
economisch nuttig te beschouwen. In sommige ge-
dachtengang zou men in vele gevallen deze
verplaatsing nog gevaarlijk kunnen noemen, n.l.
bij hen, die niets liever zien, dan dat die ver-
plaatsing overbodig worde doordat de volkeren
zich z.g. self-supporting maken, dus ook: door
voortbrenging op eigen bodem zich onafhankelijk
maken van de productie ergens anders op de
wereld. Wij zullen ons in dit debat nu niet
mengen; wij relevereren slechts de stelling door
meer dan een geuit, dat de internationale ruil van

*) Ontleend aan Oswald v. Nell-Breuning S.J. t.a.p. blz. 146.
*) Ontleend aan Mr N. G. Pierson, Leerboek der Staatshuis-
houdkunde, Haarlem 1913, 2e deel, t.a.p. blz. 41.

goederen gevaren in zich brengt en daarom ver-
meden dient te worden. Maar: wat daarvan juist
of onjuist moge zijn, er bestaat géén mogelijkheid
de verplaatsing in den tijd, de verbinding van
opvolgende productie-tijdperken overbodig te ma-
ken. Ook al zou men de huishouding van elk volk
op zichzelf trachten te regelen, dan toch dient op
dat nationale erf de behandeling van den oogst
van elk jaar zóó te zijn, dat een regelmatige
voorziening van de consumptie-behoefte tot den
volgenden oogst mogelijk zij. Deze dienst nu,
het overbruggen van twee tijdperken,
is het werk der speculatie.

De speculatie tracht te bevredigen de behoeften
van den producent, die op een zeker oogenblik
zijn oogst heeft binnengehaald en gaarne ten ver-
koop aanbiedt. (Terloops zij hier gezegd, dat de
speculatie dikwijls veel eerder optreedt, soms reeds
vóór den uitzaai den te verwachten oogst van den
producent koopt.)

Aldus ontslaat de speculatie den producent van
de zorg en de moeite, die voor hem gelegen zouden
zijn in het bewaren en in de behandeling, die de
oogst vereischt en in het zoeken van de consu-
menten, die bij ontstentenis van de speculanten
als de afnemers van den producent zouden moe-
ten optreden. Zij, de speculatie, stelt zich aldus
tusschen den producent en den consument. Hier-
mede komen wij tot de andere zijde van haar
werkzaamheden: de speculatie probeert de door
haar opgekochte goederen te verkoopen op zulke
tijdstippen als zij nuttig en juist oor-
deelt. Dat oordeel tracht zij te vormen door
kennis te nemen van alle verschijnselen, waardoor
zij de behoeften der consumptie kan afleiden en
vaststellen. De ervaring speelt hier natuurlijk een
grote rol.

Men moet zich voor een verkeerde conclusie
uit het voorgaande hoeden, alsof er een recht-
streeksche verbinding zou zijn tusschen den eerst-
optredenden speculant en den consument. Neen; de
weg van producent tot consument is een zeer
lange; de keten heeft talrijke schakels; de speculatie
valt dan ook in allerlei onderdeelen uiteen. Wan-
neer wij dan ook over speculatie in het algemeen
spreken, dan wordt daarmede bedoeld op die groote
groep van menschen en instellingen, welke met geen
ander doel dan den tijd te overbruggen in het
geheele handelsproces een plaats innemen.

Hier is de plaats een enkel woord in te vlechten
met betrekking tot de ideeën, welke aan Utopia
verbonden zijn.

De beschouwingen, die men aan dit vraagstuk wil
vastknoopen, moeten alweer uiteenvallen in twee
gedeelten, waarbij het eene gedeelte zich heeft
bezig te houden met het vraagstuk van de
self-supporting van een bepaald land, de voor-
ziening door eigen nationale productie in eigen,
nationale consumptie-behoefte, zooals boven als
het ideaal van sommigen is genoemd. Zooover zijn
betrekkelijk weinig landen; zoover is Nederland
zeker niet; zoover zal Nederland vermoedelijk ook
wel nooit komen. In al zulke gevallen blijft dus
de noodzakelijkheid om ter voorziening in de con-
sumptie-behoefte, ook elders in te koop. Dan
kunnen dus de werkzaamheden van de Overheid
zich niet meer beperken tot de reguleering van de
nationale productie en de nationale consumptie,
maar moet zij noodgedwongen een plaats in het
wereldverkeer innemen. Wat beteekent dit nu an-
ders dan dat de Overheid van het eigen land,
dat zijn dus alle inwoners tezamen, dan zou(den)
dragen alle risico's, welke de speculanten, dat
zijn tot nu toe particulieren, thans voor eigen
rekening nemen? De particuliere speculanten van
eigen natie zouden dan wel zijn uitgeschakeld,
de internationale wellicht nog niet en: de spe-
culatie zelf blijft evengoed bestaan. Daarmede wor-
den dus dezelfde risico's, als thans reeds bestaan,
gehandhaafd en aanvaard. Het eenige verschil is,
dat die risico's worden geconcentreerd en voor de
eigen volkshuishouding waarschijnlijk grooter zul-
len zijn dan thans. Want nu worden verschillende
plaatsen in het speculatieproces ingenomen ook
door buitenlanders. Zou de Overheid streven naar
het bereiken van den eersten producent, dan zou
zij weliswaar de speculanten hebben uitgeschakeld,
maar dan is zij toch tevens zelf groot-speculante
geworden. Het hoofddoel: de tijds-overbrugging, is
dan bereikt. Maar het blijft een, laat ons zeggen,
open vraag, of de overheids-speculatie doelmatiger
zou werken dan die der particulieren.

Wij willen nu niet ingaan op de bezwaren, welke
aan zulk een onzaglijke concentratie zijn verbonden.
Wij willen het evenmin hebben over de be-
zwaren, die sommigen steeds verbinden aan de
bemoeiingen van de Overheid, wanneer die zich
op het handelsterrein gaat begeven. Wij willen
slechts stellen, dat, indien de Overheid een plaats
zou gaan innemen in den wereldhandel, om over
te nemen de taak, welke de speculatie, door parti-
culieren gedreven, thans vervult, aan de financiële
belangen van het volk risico's zou stellen, die,
principieel, dezelfde zijn als die, welke thans be-
staan. Wij laten nu maar in het midden, of die
risico's voor, dan wel nadeelen brengen. Het komt
ons voor, dat de klank van het woord speculatie
voldoende doet denken aan de verlieskansen, daar-
aan verbonden.

Dit alles zou anders zijn in het volstrekt Utopia, zooals sommigen zich dat ontwerpen, een wereldhuishouding onder één centraal bestuur. Hier zou een opkoop en distributie door de centrale Overheid van de gansche wereldproductie naar alle uiteindelijke consumenten, dus de tijds-overbrugging, mogelijk zijn zonder eenig winstbejag. Wij willen verklaren aan de mogelijkheid van zulk een wereldhuishouding niet te gelooven, en het tijdsverspilling te achten, daaraan eenig woord te besteden.

De conclusie van dit korte tusschenvoegsel moet dus zijn, dat de eventuele bemoeiingen van de Overheid in het proces, hetwelk de productie en de consumptie omspannt, de speculatie, inclusief het winstbejag van (stel alleen maar buitenlandse, maar dan toch) particulieren nimmer buitenstuiten; de speculatie blijft daaraan inhaerent.

(Wordt vervolgd.)

'sgr.

A. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Terreinhouding.

Een paar malen wees ik in dit blad op de noodzakelijkheid, dat voor den arbeid der Evangelisatie personen worden benoemd, die daarvan hun geheele werk maken, predikanten, kandidaten in de Theologie, of anderen.

Dat is gewenscht voor den arbeid in de groote steden, maar niet minder voor het werk in bepaalde streken, die dan intensief zouden kunnen en moeten worden bewerkt.

In Noord-Holland zijn reeds broeders opgetreden, die hun geheelen tijd in dienst hebben gesteld van de Evangelisatie, en daarvoor bezoldigd worden.

En tot Noord-Holland mag dit niet beperkt blijven.

Voor eenige weken verscheen een brochure, getiteld „Stemmen uit het Zuiden“, uitgegeven door de Deputaten voor de Evangelisatie in Noord-Brabant en Limburg. Daarin wordt met klem de wenschelijkheid betoogd, om te komen tot een eigen Evangelisatie-predikant. Het werk moet worden uitgebreid — maar waaraan boven alles behoefte is, dat is een predikant, die zich aan dien arbeid geheel wijden kan.

In die brochure schrijft Ds De Vries van Tilburg o.m. dit:

„Van uit de bestaande kerken kan naar alle zijden van nu af aan krachtig worden gearbeid.

Maar we hebben er Dienaren des Woords voor nodig, die van de Evangelisatie onder de Roomschen hun levensstaak kunnen maken.

Wij hebben behoefte aan leetuur, die is ingesteld op eenvoudige liefdevolle onderwijzing van de Roomschen, opdat zij tot nadenken mogen worden gebracht.

Er moeten cursussen komen, waardoor jonge leden der kerk grondig worden onderricht inzake de verschillen tusschen Rome en ons.

Avonden moeten worden georganiseerd, waar de beste kenners van de roomsche leer kunnen worden verwacht zonder dat er vrees behoeft te zijn, dat een vraag- en antwoord-debat verkeerd zal uitloopen.

Wij kunnen niet zonder een evangelisatieblad, dat wekelijks verschijnt en waarin de verschillen bovenbedoeld, op bevattelijke wijze worden uiteengezet en dan bij duizenden kan worden verspreid.

En eindelijk, wij kunnen niet zonder een welvoorzienige bibliotheek, die de werken van Augustinus, Luther en Calvijn enz. bevat.

Weer de roep om een predikant! De Kerken in het Noorden zullen wel doen, veel te geven voor Brabant en Limburg, om in het donkere Zuiden het licht van het Evangelie te doen schijnen.

En elders is niet minder behoefte aan den Evangelisatie-predikant. Er zijn groote streken in ons land, die op bearbeiding wachten. Bearbeiding, die niet kan geschieden door een commissie met een aantal broeders, die hun vrijen tijd er aan geven, of er met een zangkootje op uit trekken. Het wachten is in vele streken op den vasten arbeider in dienst van de Evangelisatie. En als er in ons werk opleving zal komen, moet die vaste kracht er komen.

Maar dan zal er nog een tweede moeten gebeuren: dan moet worden gekozen een bepaald gedeelte van het terrein, dat zal worden bearbeid. Wanneer er een groot gebied ter bearbeiding ligt, een streek, dan kan men op een van twee manieren arbeiden. Men kan of die geheele streek doortrekken, en zoo nu en dan te hooi en te gras eens iets doen in een bepaalde plaats; of men kan een bepaald deel daarvan uitzoeken, en zich met kracht op dat stuk werpen. Waarvan dan het niet te vermijden gevolg zal zijn, dat men andere stukken van het geheele terrein voorloopig onbearbeid laat liggen.

Dat laatste heeft natuurlijk een bezwaar: dat heele stukken voorloopig braak blijven liggen.

Maar toch verdient het, in het algemeen gesproken, de voorkeur.

In de Zending bieden de Schrift en de historie ons hierin het voorbeeld.

Het is beter, een bepaald stuk met alle macht te gaan bearbeiden, en daarop aanvankelijk alle krachten te concentreren, dan gelegentlich hier en daar eens iets te gaan doen. Mits dan dat stuk met zorg worde uitgekozen.

En dan kan op dat bepaalde terrein een Kerk, die daartoe is aangewezen, daar met steun van zusterkerken de Evangelisatie ter hand nemen door middel van een vaste kracht.

Zoo doet men het in Noord-Holland. En zoo kan het in nog vele andere streken van ons land gebeuren.

Onlangs deelden de bladen ons mee, dat de Deputaten voor de Evangelisatie in de classis 's Hertogenbosch voorstellen, met steun van de Part. Synode van de Gereformeerde Kerken in Noord-Brabant te Lutterade een predikant en te Heerlen een hulpprediker te beroepen.

Er komt overal initiatief. Aanpakken. En er is hoop, dat in nog vele streken van ons land men de elders gewezen wegen inslaat.

De tijd roept. De armoede van onzen tijd schreeuwt om hulp.

En straks staan tal van jonge mannen klaar, aan de markt, zonder dat hen iemand tot den arbeid roept.

Zullen dan de Kerken in stad en land niet roepen, om te gaan arbeiden in den wijngaard des Heeren, ook onder het weggezworvene, om het terug te roepen tot de fonteynen des heils?

C. B.

UIT DE BUTENLANDSCHE KERKEN

Rijn-Pruisen.

Toen de deputaten der classis Arnhem voor de evangelisatie in Rijn-Pruisen de laatste maal samenkamen vingen zij aan met kennis te nemen van den inhoud van het laatst ingediend driemaandelijks verslag, waaraan nog werden toegevoegd mededeelingen van den deputaat die op den vorigen Zondag den dienst had vervuld in de kerk van Duisburg—Ruhrort. Zij werden bij het lezen en hooren van de ingekomen berichten ontroerd en kunnen niet beter het verblijdende, door hen vernomen omtrent den voortgang van den arbeid door ds Wiepkema, met die hem daarbij helpen, weergeven dan door de echo die op dat nieuwe geluid in hun gemoed weerklonk: „Heer ik hoor van rijken zegen“. De vragen rezen op bij een broeder in een der kerken van ons gewest: is in Duisburg nog een Gereformeerde Kerk? Kan men van die weinigen die daar achtergebleven zijn nog zeggen dat zij eene gemeente zijn? En dan, indien door de omstandigheden waaronder deze overgeblevenen thans leven, dezen moeten worden gesteund door de broeders en zusters uit het vaderland, zou het dan niet beter zijn dat zij maar repatriëren? Is een eigen dienaar aldaar wel noodig? Zouden er in het eigen vaderland geen zwakke kerken zijn, bijv. in de Bommelerwaard, die veel meer den dienst van een onzer dienaren behoeven? Zoo wordt gedacht; zoo wordt wellicht gesproken; zoo wordt geschreven. Ik kan dit verstaan. Zoo wordt overlegd door broeders die niet geheel onbekend zijn met de Gereformeerde Kerk van Duisburg, die thans één gemeente vormt met die van Ruhrort. Zij gaan uit van omstandigheden gelijk zij die wellicht vroeger hebben gekend of daarvan uit deze of gene bron hebben vernomen. Toch blijken zulke leden volstrekt niet goed te zijn georiënteerd en zij zullen blij zijn te vernemen van den rijken zegen, dien het den Heere behaagt op den arbeid vanwege onze classis, gesteund door schier alle classes onzer Kerken, aldaar verricht. Laat ik daarvan dan het een en ander mededeelen. Doch vooraf ga wat men in een der laatste nummers van de Geldersche Kerkhede heeft kunnen lezen onder het hoofd: Nederlandsch Bijbelgenootschap. Aan het slot van een kort verslag van de vergadering der afgevaardigden van de afdelingen van het Nederlandsch Bijbelgenootschap in de provincie Gelderland, te Nijmegen gehouden, staat: „Hierop was aan het woord de afgevaardigde uit Duisburg van de afdeling Rijnland en Westfalen. Negen van de tien Nederlanders aldaar lijdten gebrek aan het aller-noodigste. Vergaderingen (van de afdeling) werden niet belegd, daar men zelfs het tramgeld niet meer kan betalen. Er wordt geëvangeliëerd onder de Nederlandsche schippers, die den Rijn bevaren, 5000 in getal, onder wie vele in zeer behoeftige omstandigheden verkeeren“. Dan volgt de opmerking: Onder groote deelneming werd deze spreker aangehoord.

Naast deze vijfduizend schippers, hier genoemd, leven in dit deel van Duitsland meer dan vijftien duizend Nederlanders en daaronder vele „verstrooid gereformeerden“.

Met groote erkentelijkheid deelen de deputaten, aan wie de behartiging der geestelijke belangen van velen dezer verstrooiden is toevertrouwd, mede, dat uit bijna alle deelen van ons land door klassieke correspondenten gaven toevloeden voor het

evangelisatiewerk onder hen verricht. Ook stemt het tot hartelijke blijdschap, dat er zoovele gaven inkomen om tevens eenigermate te voorzien in het gebrek „der negen van de tien Nederlanders die aldaar gebrek lijdten“. Moge het aldus blijven voortgaan en wel zóó, dat als onze verstrooiden aldaar bij hun huiselijke godsdienstoefening lezen van de omtrent „vijfduizend mannen“, die de Heiland deed nederzitten, terwijl Hij aan zijn discipelen bevel gaf het door Hem gezegende brood der schare voor te leggen, de huisvader tot het gezin kan zeggen: de Heere spijzigt ook nu nog de „vijf duizend“ en wederom door een wonder, hoewel door een ander wonder, toch door een wonder, daar Hij de harten van menschen die, ook als wij, de gevolgen dragen van de ongunst der tijden, beweegt van het hunne toch nog iets te nemen en naar ons te zenden.

Doch ik wil nu meer letten op de naaste roeping tegenover onze verstrooiden in Rijn-Pruisen en Westfalen: onder hen te evangelisereen. In bedoeld verslag leest ge ook: „er wordt geëvangeliëerd onder de Nederlandsche schippers, die den Rijn bevaren, 5000 in getal“. Dat geschiedt ook door de ouzen in Ruhrort en Duisburg en dat onder leiding van ds J. Wiepkema. Dat geschiedt door alle leden van den kerkeraad. Dat geschiedt mede door de vrouw van den predikant; ja schier alle onze leden van Duisburg—Ruhrort, om bij deze gemeente nu maar te blijven, nemen zeer ijverig deel aan dit werk der evangelisatie, dat zich niet alleen uitstrekt tot de schippers in de haven van Ruhrort, doch ook tot hen die verre het groote rijk inwoonen, tot de gezinnen in het industriegebied als tot boerenknechts levend op groote hoeven ver van Duisburg verwijderd. Deze arbeid van ds J. Wiepkema onder de verstrooiden wordt niet minder door dezen gewaardeerd, dan die van ds Mauskant van Brussel door de verstrooiden in Frankrijk, en die van onze predikanten in Indië door de vele verstrooiden in ons prachtig Insulinde.

Ds Wiepkema preekt ook op geregelde tijden in Heiligenhaus, alwaar hij de laatste maal het heilig Avondmaal bediende, als in Essen. In Heiligenhaus had hij wederom twee theologische studenten onder zijn gehoor: één van de theologische school te Elberfeld en één van de universiteit van Bonn, alwaar o.a. prof. Barth doceert. Deze student van Bonn kon opmerken hoe groote waarde door onze Gereformeerde predikanten gehecht wordt aan de bijzondere zielszorg besteed aan de leden van zulke kleine en zoo ver van het vaderland verwijderde gemeenten. Ds Wiepkema gaat buiten Duisburg—Ruhrort niet alleen te Heiligenhaus preeken, doch eveneens te Essen, waar een kleine groep Gereformeerden is overgebleven, alwaar hij ook catechiseert. Twee bereiden zich voor om toegelaten te worden door belijdenis tot de heilige Sacramenten; onder deze twee is eene oude Nederlandsche vrouw, van eene andere kerkgemeenschap dan de onze, die nu op ruim zestig jaren leeftijd haar begeerte te kennen gaf in onze gereformeerde kerkgemeenschap te worden opgenomen. Daar te Essen hoorde onze predikant van een groepje mannen die samenkamen in een plaats dieper in dit industriegebied Duitsland in gelegen; een man van Nederlandschen naam had de leiding onder hen. Ds Wiepkema werd geroepen met een: kom over en help ons. Hij was deze roepstem gehoorzaam en sprak voor een twintigtal mannen, waaronder een paar waren die zich voorbereiden voor het werk der Zending.

In de gemeente Duisburg—Ruhrort bereiden zich door het catechetisch onderwijs van hun predikant tien personen voor tot de belijdenis des geloofs. Onder de schippersknechts kwam een jonge man die gansch vreemd was van allen godsdienst tot geheele verandering door bekeering des harten. Ik zou namen kunnen noemen. Doch waarloze zou ons dat dienen? Namen die wij gelooven mogen dat geschreven staan in het boek des levens, die overgekomen uit andere kringen tot de onze, en thans medewerkzaam zijn bijv. op onze Zondagsschool. De catechisatie en Zondagsschool bloeien sterk. Zelfs in dezen tijd klimt het getal dergenen die tot de prediking komen des morgens tot over de honderd en des middags tot over de zestig en zeventig. Dat alleen in Duisburg—Ruhrort. Men houde hierbij rekening met de verre afstanden, die van de onderscheiden havens en uit de verschillende deelen dezer wereldstad moeten worden afgelegd om kerk, catechisatie en zondagsschool te kunnen bezoeken. De ervaringen van ds Wiepkema komen in veel opzichten overeen met die van onze andere predikanten onder de verstrooiden, te weten: hoezeer zulke bezoeken worden gewaardeerd, zoo bijv. door boerenknechts verwijderd wonende tot onder Keulen, Bonn en andere steden langs den Rijn.

De Heere sterke onzen broeder met zijn gezin; verblide en bemoeide de broeders en zusters die „mede-arbeiders“ zijn in dezen arbeid; geve den deputaten wijsheid en kloek verstand en dat hunne handen gevuld worden, opdat de arbeid aldaar gelukkig voortgang moge hebben!

G. KEIZER.

P.S. Het gironummer van den penningmeester der deputaten is: ds J. H. Koers, Oosterbeek 17807.

Wij kon
grote-stads-
teekenis als
gen tegen. I
in „Nieuwe

Dat het
haalde, ve
koop. De
veel hete
S. kan
heel veel
maar ge
geerd. W
gezien, m
beeld voll
zijn, angst
ven als v
overspann
een milj
hier te zij
dente kul
ligt.

Vooral de
om gaat. Al
zoudt vele
andere zoud
ook tijd d

Prof. Dr
„In den
de“ — m
gansche w
onze Bijb
Volgens
moderne
juist verta
vatting, d
Volgens
standige
palende b
zin tussch
2 — in he
„Toen God
hemel en
duisternis
over de w
licht“. De
dig van
inhoud. I
schepping
het gehee
van een g
toestand
wordt de
reeds als
vertaling
God in de
van die c
zij was.

In dit g
van onze
grote me
van geav
behoud en
zegt zelfs
smakeloos

Hiervoor

In aanstu
lijk Leven“
In hetzelfde
teuren opge
Ds Buske

„Met D
brief, ver
altijd bij
Deze in
Onnoodi
kunnen o
bare men
die de bi
dat God i
het woord
lus hebbe
ooren hee
Marcus t
Maar d
Men wil
staanbaar
dat is onr
Woord“ g
ratietheor
zoals Go
Maar Ds

„Het tr
degenen,
Schriftles
Geloofsb
tegenover
zakelijk c
meeninge
Dezulke
Moet
de Sch
zij besc

Da W. W
Kerkhede“